

ІНСТИТУЦІОНАЛЬНІ ЗАСАДИ ЕФЕКТИВНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

© 2017 КОЛЕСНІЧЕНКО І. М.

УДК 338.2

Колесніченко І. М. Інституціональні засади ефективної економічної політики в Україні

Метою статті є спроба обґрунтування інституціональних засад ефективної економічної політики в Україні. Узагальнено розвиток та проаналізовано сучасний стан теоретичної бази дослідження економічної політики (ЕП), визначено її пріоритети за умов ринкової трансформації, а головне – як запорука ефективності – обґрунтовано доцільність залучення здобутків сучасної інституціональної економічної теорії в процесі державного «політикотворення» в Україні. На теоретичному рівні зафіксовано існування суттєвого «розриву» між загальнонауковими та інституціональними засадами економічної політики, визначено руйнівні для національної економіки наслідки тривалого ігнорування державою інституціональної складової ЕП. Обґрунтовано необхідність активізації ролі держави у розробці стратегій і програм соціально-економічного розвитку країни, забезпечення їх інституціонального супроводу на всіх рівнях владної вертикалі та впровадження на їх основі відповідної викликам часу ефективної економічної політики.

Ключові слова: держава, інститути держави, економічна політика, пріоритети та ефективність економічної політики.

Рис.: 3. **Бібл.:** 20.

Колесніченко Ірина Михайлівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри політичної економії, Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця (пр. Науки, 9а, Харків, 61166, Україна)

E-mail: kolesnichenko.irina@gmail.com

УДК 338.2

UDC 338.2

Колесниченко И. М. Институциональные основы эффективной экономической политики в Украине

Целью статьи является обоснование институциональных основ эффективной экономической политики в Украине. Обобщено развитие и проанализировано современное состояние теоретической базы исследования экономической политики (ЭП), определены её приоритеты в условиях рыночной трансформации, а главное – обоснована целесообразность привлечения достижений современной институциональной экономической теории в процессе государственного «создания политики» в Украине. На теоретическом уровне зафиксировано существование существенного «разрыва» между общенаучными и институциональными основами экономической политики, определены разрушительными для национальной экономики последствия продолжительного игнорирования государством институциональной составляющей ЭП. Обоснована необходимость активизации роли государства в процессе разработки стратегий и программ социально-экономического развития страны, обеспечения их институционального сопровождения на всех уровнях властной вертикали и внедрения на их основе соответствующей вызовам времени эффективной экономической политики.

Ключевые слова: государство, институты государства, экономическая политика, приоритеты и эффективность экономической политики.

Рис.: 3. **Библ.:** 20.

Колесниченко Ирина Михайловна – кандидат экономических наук, доцент, доцент кафедры политической экономики, Харьковский национальный экономический университет им. С. Кузнеця (пр. Науки, 9а, Харьков, 61166, Украина)

E-mail: kolesnichenko.irina@gmail.com

Kolesnichenko I. M. The Institutional Foundations of the Efficient Economic Policy in Ukraine

The article is aimed at substantiation of the institutional foundations of the efficient economic policy in Ukraine. The article generalizes the development and analyzes the current status of the theoretical base for studying economic policy (EP), its priorities in the conditions of market transformation have been defined, and most importantly – expedience of bringing the achievements of modern institutional economics theory in the process of the State-driven «creating politics» in Ukraine has been substantiated. At the theoretical level, existence of a significant «gap» between the general scientific and the institutional foundations of economic policy has been detected, the devastating consequences for the national economy as result of the prolonged disregarding the institutional component of EP on the part of the State have been defined. The necessity of activating the role of the State in the process of developing strategies and programs for socio-economic development of country, provision of their institutional support on all levels of the power vertical and introduction on their basis the effective economic policy which would be up to the present time challenges, have been substantiated.

Keywords: the State, the State institutions, economic policy, priorities and efficiency of economic policy.

Fig.: 3. **Bibl.:** 20.

Kolesnichenko Irina M. – PhD (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Political Economy, Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics (9a Nauky Ave., Kharkiv, 61166, Ukraine)

E-mail: kolesnichenko.irina@gmail.com

Чергове посилення уваги дослідників до феномена «економічна політика» є не випадковим. Ціла низка обставин – еволюція теоретичних підходів і концепцій, неоднозначність обґрунтування інструментів і механізмів реалізації, вплив глобалізації та електронної культури, кардинальні соціально-економічні трансформації та світовий досвід їх здійснення у ХХІ ст. доводять: не може бути сучасної ринкової економіки без ефективної економічної політики держави, а стан суспільства, де такої політики немає, можна, вслід за Дж. Б'юкененом, вважати хаосом. Такий стан спостерігався в перші роки незалежності України в державному «політикотворенні» за відсутності стратегічної концепції розвитку. Однак і сьогодні (за більш визначених, але

вкрай складних умов) актуальність і невідкладність запровадження відповідної вимогам часу, науково обґрунтованої і, що вкрай важливо, ефективної економічної політики держави дуже висока.

Природно, що за таких обставин дискусії навколо цілей і пріоритетів економічної політики (ЕП), а також засобів її реалізації як серед науковців, так і широких верств населення, не вщухають. Адаже наслідки ЕП впливають на життя і добробут усіх і кожного.

Певних успіхів у дослідженні теоретико-методологічних і практичних аспектів запровадження ЕП досягли вітчизняні науковці: О. Беляєв, О. Валєвський, В. Геєць, В. Гошовська, Я. Жаліло, Т. Желюк, О. Заклекта, В. Козюк, І. Малий, С. Майстро, А. Мельник, В. Лагутін,

О. Новакова, Н. Пашина, К. Ревун, В. Тертичка, Ю. Уманців, О. Яременко та ін. [4–8, 10–12].

Складні трансформаційні умови розвитку економіки України змушують вчених звертатися до теоретичної спадщини минулого та переосмислювати її досвід. Як свідчить аналіз публікацій [1–3], створення концептуальних засад економічної політики почалось у XVIII ст. із визначення А. Смітом загальних цілей ЕП. Подальший розвиток бази дослідження у XIX ст. забезпечили положення Дж. Ст. Мілля щодо спрямованості ЕП та Ф. Ліста щодо реалізації довгострокової ЕП з позицій національних інтересів; у XX ст. – здобутки В. Ойкена стосовно типології ЕП за формами, змістом та історичним досвідом і уточнення завдань ЕП у соціальному ринковому господарстві А. Мюллера-Армака; обґрунтування Дж. М. Кейнсом, М. Фрідманом та їх послідовниками стабілізаційної політики держави з фіскальними, монетарними та комбінованими важелями (відповідно); концепція Я. Тінбергена, яка завдяки єднанню інструментів, цільових показників і національної моделі економічного розвитку стала загально визнаним еталоном моделі ЕП, а також теоретичні здобутки Дж. Б'юкенена, П. Брауна, Т. Еггертсона, Ф. Ларрена, Р. Лукаса, Р. Манделла, Г. Мюрдаля, Д. Норта, М. Обстфельда, В. Полтеровича, Е. Роуза, Дж. Сакса, Дж. Стіглера, О. Сухарева, В. Тамбовцева, А. Шастітко, М. Ентіна та ін., які враховують історичні, ціннісно-культурні, ідеологічні, політичні, правові й наукові передумови державної влади, тобто є інституціональними по суті.

Але, не зважаючи на суттєві досягнення, на думку автора, існує ціла низка проблем, які потребують уваги дослідників. Наприклад, і досі бракує визначення інституціональних важелів подолання наявного розриву між теоретичним і практичним рівнями державної економічної політики України; не досліджено взаємозв'язок функціонуючих інститутів держави та економічної політики, що впроваджується; потребують свого подальшого наукового обґрунтування інституціональний механізм ЕП і система базових критеріїв оцінювання ефективності ЕП.

З огляду на це *метою* даної статті є спроба обґрунтування інституціональних засад ефективної економічної політики в Україні.

Для досягнення цієї мети, на думку автора, спочатку доцільно узагальнити та проаналізувати сучасний стан теоретичної бази дослідження економічної політики, і тільки після цього зосередитися на її інституціональних засадах в Україні.

Економічна наука, згідно з [3, т. 2, с. 468], зможе зберегти та посилити своє суспільне значення, а економісти будуть відповідати титулу, яким їх колись нагородив Дж. М. Кейнс, – «людей, які роблять цивілізацію можливою», якщо відбудеться суттєве просування у сфері теорії економічної політики. Як свідчить аналіз, фундаментальний внесок учених в розбудову цієї теорії полягає у визначенні або уточненні цілей і пріоритетів, принципів здійснення, завдань і напрямів, видів та засобів ЕП, сукупність яких утворює теоретичну базу ЕП і, головне, – забезпечує її практичне впровадження.

Узагальнення розвитку та аналіз сучасного стану теоретичної бази дослідження ЕП (рис. 1) дозволили зробити певні проміжні висновки.

По-перше, генератором економічної політики є держава. Тому ЕП завжди спрямована на досягнення певних цілей, які фокусуються навколо її стратегічних інтересів, змінюються залежно від економічної ситуації в країні та світі, зумовлюються характером владних і політичних сил, які, власне, її впроваджують.

По-друге, внаслідок змінення цілей ЕП, як правило, відбувається коригування її пріоритетних напрямів. Під останніми зазвичай розуміють найбільш ефективні напрями соціально-економічного розвитку держави, які базуються на економічних інтересах, визначаються в процесі стратегічного планування, враховують стан і специфіку національної економіки, а також екзогенні чинники та їх наслідки. Сукупність пріоритетів ЕП, як правило, служить основою для Концепції соціально-економічного розвитку держави на довгостроковий період.

По-третє, змінюється методологія ЕП: підходи, принципи та логіка її впровадження. У процесі дослідження цих змін було встановлено, що: 1) серед множини сучасних теоретичних підходів, які всебічно досліджують ЕП держави, найбільш широкоживаними є: теорія раціоналізму, теорія гри, теорія відкритих систем та ціла низка інституціональних теорій – теорія суспільного вибору, теорія політичного процесу, теорія груп, теорія еліт тощо. Усі підходи, згідно з [9, с. 27], вирізняються за напрямком логічної побудови – дедуктивним чи індуктивним, і за об'єктом їхньої уваги – окремі люди, групи чи організації; 2) до складу основних принципів формування та реалізації ЕП належать: принципи наукової обґрунтованості, погодження інтересів, системності, цілеспрямованості, пріоритетності, раціональності, адаптації, мінімальної достатності, дотримання основних макроекономічних балансів, альтернативності та ефективності. Останній принцип, на думку автора, за сучасних умов набуває особливого значення, оскільки тільки ефективна ЕП здатна пришвидшити темпи реформ та підтримати соціально-економічний розвиток.

По-четверте, зазнають змін і концептуальні засади ЕП. На рубежі XXI ст. ортодоксальні доктрини, які, головним чином, спиралися на економічні умови (розвиток продуктивних сил і виробничих відносин, рівень індустріалізації та монополізації економіки) або виходили лише із рівноважних уявлень про економічну динаміку («парадокс ощадливості», надлишкова грошова пропозиція, зростання бюджетного дефіциту та зовнішнього боргу в супроводі прискорення темпів інфляції), вичерпують себе в умовах складних структурних трансформацій, під тиском глобалізаційних чинників та внаслідок зростання інформаційного потенціалу економіки.

По-п'яте, відходять на задній план теоретичні дискусії представників кейнсіанського і монетаристського напрямів, які мали місце у XX ст., щодо співвідношення стратегій «активізму» та «пасивізму» держави в ЕП, більше того, по багатьох питаннях їх позиції зближуються [2, с. 852].

По-шосте, згідно з [3, т. 1, с. 28], перестає відповідати викликам сьогодення практика застосування

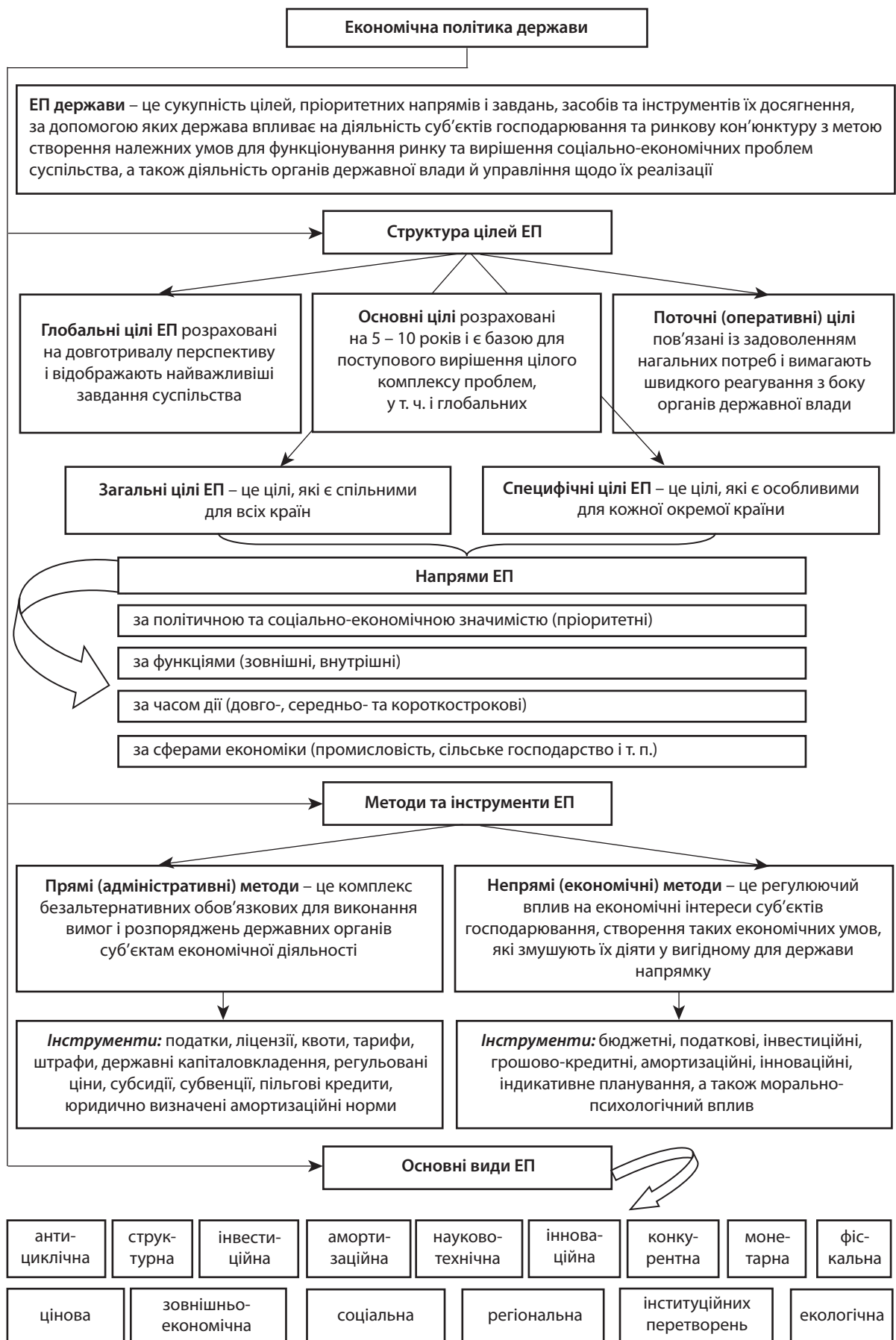

Рис. 1. Сучасний стан теоретичної бази дослідження ЕП держави

Джерело: складено за [4–8].

«у чистому вигляді» як виключно етатичних рецептів макроекономічного регулювання, так і чисто ліберальних моделей ЕП (з монетарною складовою передаточного механізму фіскальної та грошової політики). Дещо втрачають актуальність і операційні (мікроекономічні) цілі ЕП, оскільки на економічну поведінку господарюючих суб'єктів накладаються макроекономічні обмеження, які зумовляють межі їх економічного вибору.

По-сьоме, природно, змінюються механізми та інструменти впровадження ЕП, завдяки використанню яких досягаються поставлені цілі. Згідно з [10, с. 3] головними елементами механізму ЕП вважаються суб'єкти (як носії, так і виразники економічних інтересів), об'єкти (сфери, галузі, регіони, а також явища, ситуації та умови економічного життя країни, де виникли або можуть виникати певні проблеми, що не вирішуються автоматично), цілі, методи і засоби (розглянуті окремо – І. К.).

У сучасних умовах набір інструментів ЕП може залежати від багатьох (не тільки економічних) чинників, які на різних часових інтервалах можуть призводити до неоднозначних і непередбачуваних наслідків. Тому за характером і масштабами впливу на ціль [5, с. 27] уточнена класифікація інструментів ЕП включає не тільки адміністративні та економічні інструменти, або інструменти прямої та опосередкованої дії, а й сукупні, що застосовуються до основних цілей, та біжучі (окремі), що призначені для оперативних цілей.

По-восьме, за умов політичної та соціально-економічної невизначеності, коли кінцеву дію інструменту на ціль неможливо остаточно передбачити, роль держави як генератора економічної політики не тільки зростає, – вона доповнюється новими функціями (наприклад, контролю та моніторингу впровадження ЕП, обґрунтування заходів активізації процесу досягнення цілі тощо), а ЕП – новими інструментами [11].

По-дев'яте, як нові (поряд із традиційними) на перший план виходять інституціональні інструменти ЕП: діяльність виконавчих структур державної влади, які забезпечують практичну реалізацію урядових цілей; різних державних і недержавних інституцій, які здійснюють підготовку економічних програм і прогнозів, забезпечують правову та інформаційну підтримку підприємницьких і професійних спілок, співучасть у створенні форм економічної інтеграції; і, нарешті, діяльність наднаціональних інституцій, функціонування яких пов'язане з інтеграційними процесами або вирішенням міждержавних і глобальних проблем [5, с. 27].

Однак, і це – *по-десяте*, державна ЕП являє собою складний механізм використання комплексу засобів та інструментів для досягнення поставлених цілей, безвідмовну дію якого за глобалізаційних і трансформаційних умов, на жаль, не може забезпечити просте інструментальне оновлення.

Як свідчить перебіг реформ багатьох країн світу (у тому числі й України – І. К.), зміни інститутів змінюють характер і сприйняття економічної політики. А повільний і/або непослідовний характер системних соціально-економічних перетворень, тривале нехтування їх інституціональною складовою, «пробук-

совування» механізмів та «відмова» певних інструментів ЕП – усе це в сукупності призводить до вкрай негативних економічних наслідків і навіть до «провалів» ефективності держави [13, с. 10]. Необхідність нейтралізації цих наслідків і подолання кризових явищ у національній економіці вимагають активізації ролі держави щодо формування та впровадження ефективної державної ЕП. Тому, на думку автора, на часі визначення наукових засад останньої із залученням здобутків сучасної інституціональної економічної теорії.

Почнемо з уточнення термінологічного апарату. Інституціональні дослідження базуються на розумінні, що держава є особливою формою організації суспільства та водночас одним із головних інститутів, а точніше – системою інститутів влади й управління, які забезпечують добробут суспільства, підтримують стабільність та здійснюють економічні перетворення [14, с. 229]. Економічні функції держави реалізуються через ЕП, впровадження якої, згідно з [10, с. 2], є складним, безперервним, динамічним процесом досягнення поставлених цілей, в якому беруть участь інститути державної влади і громадянського суспільства.

Інколи, враховуючи складність процесу «політотворення», останній вслід за М. Фрідменом порівнюють з наукою і мистецтвом. Своєрідним підтвердженням цього є різноманіття підходів щодо визначень ЕП, представлених у сучасних інституціональних джерелах [15; 16]. З одного боку, державна ЕП (у широкому розумінні) визначається як вибір державними інституціями між діяльністю та бездіяльністю щодо вирішення суспільно-економічних проблем [7, с. 22]. З іншого боку, ЕП є сукупністю політичних відносин, політичної організації та політичної ідеології, яка відображається в регулятивних діях держави щодо формування партнерських відносин, корекції та погодження економічних інтересів та знаходження їх консенсусу, необхідного для компенсації провалів ринку, стабільності та соціально-економічного розвитку [17, с. 460]. І, нарешті, це науково обґрунтована, відносно стабільна і концентрована діяльність держави щодо цілеспрямованого керування розвитком економіки з метою забезпечення загального добробуту.

На думку автора, державну ЕП можна розглядати і як наукову розробку на основі пізнаних економічних законів і принципів, стратегій та програм соціально-економічного розвитку країни на відповідний період (теоретична складова), і як процес їх цілеспрямованої реалізації на різних рівнях економічної системи (практична складова) [12, с. 20]. До речі, у такому аспекті ЕП являє органічну єдність двох складових – економічної стратегії та економічної тактики. Стосовно останніх, то, як відомо, концептуальні засади стратегії соціально-економічного розвитку України були закладені ще в національній моделі «соціально орієнтованої ринкової економіки», яка, на жаль, поки що залишається дійсно довгостроковою. Тоді як стратегія сталого розвитку України («Стратегія-2020») [16; 17] визначає цілі та пріоритетні напрями її розвитку на середньострокову перспективу та служить основою для уточнення щорічних завдань ЕП (рис. 2). У ній визначені основні вектори ЕП – розвитку,

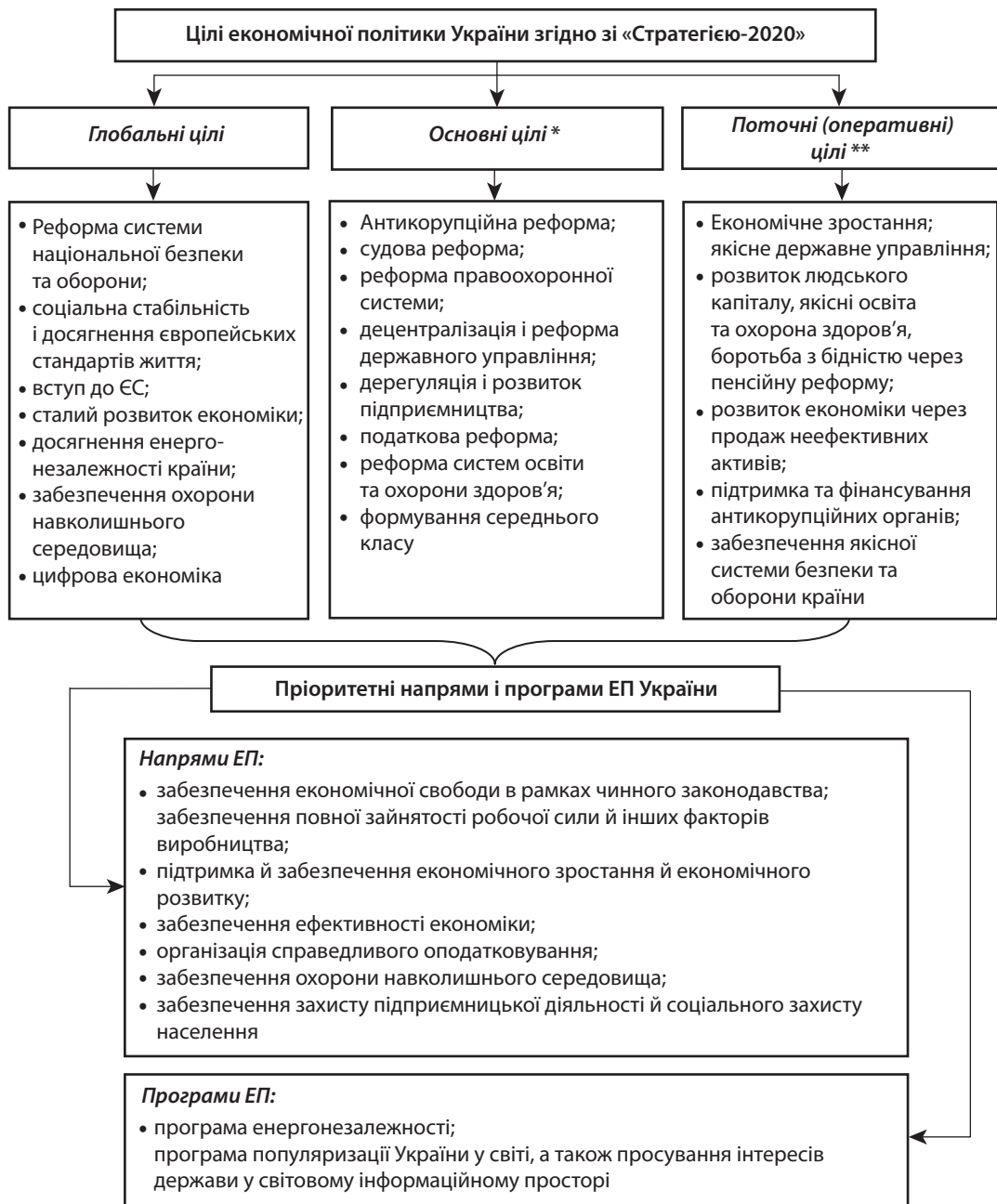

Рис. 2. Цілі і пріоритетні напрями ЕП України до 2020 р.

Джерело: складено за [5; 18; 19].

Примітки:

* – П'ять пріоритетних цілей середньострокового плану дій Уряду (2017–2020 рр.): економічне зростання; ефективне врядування; розвиток людського капіталу; верховенство права і боротьба з корупцією; безпека та оборона.

** – Пріоритетні пакети реформ на 2017 р.: пенсійна реформа; публічна приватизація державних підприємств; реформа системи охорони здоров'я; земельна реформа; реформа освіти.

безпеки, відповідальності та гордості, впровадження яких передбачає проведення 62 реформ, вісім із яких є пріоритетними. А саме: реформа системи національної безпеки й оборони, оновлення влади та антикорупційна реформа, судова й реформа правоохоронної системи, децентралізація та реформа державного управління, дерегуляція й розвиток підприємництва, реформа системи охорони здоров'я та податкова реформа.

Логіка «політикотворення» виходить із того, що ефективна ЕП має ґрунтуватись як на чіткому визначенні її цілей і пріоритетів, так і на об'єктивній оцінці

наслідків їх реалізації. Тому в документі приводяться стратегічні індикатори, за якими відбуватиметься оцінювання виконання програм і реформ, а також уточнюється, що їх кількість і зміст можуть змінюватися в процесі реалізації. При цьому головною інституціональною передумовою реалізації ЕП, згідно зі «Стратегією-2020», є суспільний договір між владою, бізнесом і громадянським суспільством, де кожна сторона має свою зону відповідальності (рис. 3).

Цілком підтримуючи необхідність реалізації «Стратегії-2020», маємо висловити певні об'єктивні за-

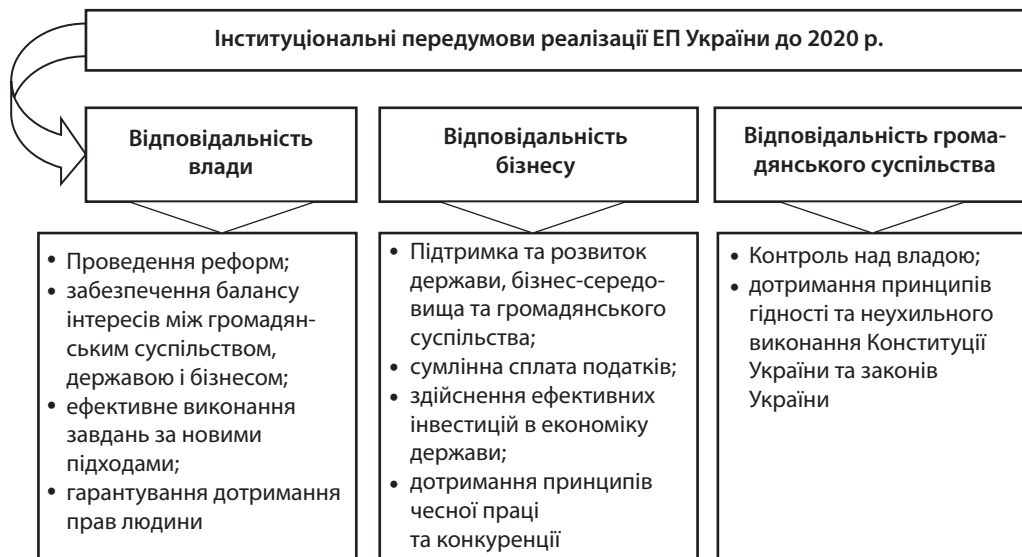

Рис. 3. Зони відповідальності сторін суспільного договору щодо реалізації ЕП України до 2020 р. [18]

стереження щодо можливості впровадження на її основі ЕП без інституціонального супроводу з боку держави.

По-перше, економічна політика аналізується й оцінюється з погляду на те, що державна влада та інші сторони суспільного договору дійсно роблять, а не мають намір чи тільки планують зробити. Тобто якщо справи не розходяться з обіцянками, а засоби економічної тактики здатні ефективно реалізувати державну економічну стратегію.

По-друге, ЕП має бути легітимно. Тобто вона реалізується згідно з діючим нормативно-правовим та організаційним забезпеченням, яке здійснюється шляхом розроблення та прийняття в установленому порядку відповідних нормативно-правових актів, щорічних планів дій впровадження та моніторингу стану їх виконання всіма сторонами суспільного договору на всіх рівнях економіки.

По-третє, ефективність ЕП, з позицій інституціональної архітектури, залежить від ефективності владної вертикалі, а саме – її здатності реалізувати поставлені цілі через ЕП [13, с. 10]. Тоді, за логікою розмірковувань, вимагають уточнення та узгодження основні та поточні цілі національної ЕП до 2020 р. Ідеться про спробу реалізації в Україні двох принципово різних за напрямом кінцевих дій ЕП: 1) політики сталого соціально-економічного розвитку і добробуту та 2) політики мобілізації зусиль держави на оборону та збереження територіальної цілісності. Природно, що кожен з напрямів вимагає від Уряду застосування різних методів, інструментів і механізмів ЕП, а головне – суттєвого коригування тактики її впровадження.

По-четверте, як показує історичний досвід, гальмування реформ і зниження ефективності ЕП в Україні зумовлюється слабкою функціональністю та низькою дієздатністю інститутів державної влади. Йдеться про спроможність останніх виконувати ними ж прийняті рішення, або здатність самої держави бути керованою для держави та забезпечувати примус до виконання прийнятих нею рішень. Події останніх десятиріч свідчать про

виникнення парадоксальної ситуації: функціональний взаємозв'язок «інститут влади – інститут управління» послаблюється та не завжди спрацьовує. Натомість спостерігається ситуація домінування інституту державної влади над управлінням, яка супроводжується втратою керованості та «витоками» ефективності.

По-п'яте, управлінський вплив держави, поряд з регулюванням, передбачає здійснення функцій організації, планування та контролю [10, с. 7]. Як свідчить подальший аналіз з позицій інституціональної архітектури, намагаючись ліквідувати інституційний вакуум, що утворився внаслідок руйнації старої інституціональної системи, держава почала формувати інституціональну структуру та створювати нові, відповідні вимогам ЕП, інститути (наприклад, антикорупційні). При цьому вона майже усунулася від їх контролю у вигляді підтримки ефективних (ринкових і/або перехідних) та видалення неефективних (планових і/або перехідних) інститутів, які паралельно існують у трансформаційній економіці. Натомість спостерігається активність у напрямку уникнення конфліктів між новоствореними або новоствореними та старими інститутами, які не відповідають новим реаліям [7].

По-шосте, оцінювання ситуації з інституціональних позицій дозволяє визначити її як таку, що погіршується, оскільки тривала системна модернізація державної служби перетворила владні структури на корпорації, побудовані за клієнтським принципом. А консолідація національної економічної еліти навколо декількох центрів тяжіння та політичні суперечності стали ширмою для суперечностей економічних, що значною мірою дискредитувало як конкретних політиків, так і політичну демократію як таку. Це стало підґрунтям для лобювання «потрібного» варіанта реформ, а недосконалість правової бази, відсутність правового досвіду та адекватних методів контролю – до «витоків» ефективності. Водночас корупція підірвала довіру до обраних лідерів, визначивши глибоко цинічне ставлення населення до політики та громадської діяльності. І найголовніше: недовіра суспільства до державних інститутів призвела до не-

сприйняття населенням непопулярних, але необхідних політичних рішень [13, с. 11]. Відтак склалося враження, що зростання інституціональної «флори і фауни» поки що не приводить до переходу кількісних змін у якісні, а показником реформ є «демонстрація реформ».

По-сьоме, у цьому контексті особливого значення набуває впровадження відносно нових, але дуже актуальних на сучасному етапі, видів державної ЕП: антикорупційної та інституціональних перетворень, тривале недооцінювання яких призвело до нейтралізації ринкових інститутів і «обростання» держави другорядними функціями при одночасному ігноруванні основних [20, с. 97]

ВИСНОВКИ

Отже, підсумовуючи, зазначимо, що під час дослідження було встановлено: використання інституціонального підходу привертає увагу науковців своїми альтернативними науково-дослідницькими і практичними можливостями, дозволяє об'єктивно оцінювати реалії та перспективи складних системних трансформацій, стратегію і тактику реформ, а головне – може служити науково-теоретичною базою обґрунтування економічної політики.

На теоретичному рівні – зафіксовано існування суттєвого «розриву» між загально науковими й інституціональними засадами економічної політики, визначено руйнівні для національної економіки наслідки тривалого ігнорування державою інституціональної складової ЕП, зокрема – невідповідність і відставання темпів інституціональних перетворень темпам суспільно-економічних змін.

Оскільки генератором і фундатором економічної політики є держава, обґрунтовано необхідність активізації її ролі в розробці стратегій і програм соціально-економічного розвитку країни, забезпечення їх інституціонального супроводу на всіх рівнях владної вертикалі та впровадження на їх основі відповідної викликам часу ефективної ЕП. Тобто такої ЕП, яка забезпечує не тільки позитивне співвідношення між результатами і витратами, а й соціально значущі результати при суспільно виправданих затратах [11, с. 11].

На практичному рівні – доведено, що ефективність економічної політики прямо залежить від інституціональної спроможності інститутів державної влади й управління, їх здатності реалізувати як традиційні види економічної політики, так і відносно нові – антикорупційну та ЕП інституціональних змін. Останній аспект, на думку автора, стане найважливішим на шляху реалізації «Стратегії-2020», що й буде предметом подальших наукових досліджень. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Історія економічних учень: підручник: у 2 ч./за ред. В. Д. Базилевича. Київ: Знання, 2006. Ч. 1. 582 с.; Ч. 2. 575 с.
2. Чухно А. А., Юхименко П. І., Леоненко П. М. Сучасні економічні теорії: підручник. Київ: Знання, 2007. 878 с.
3. Сухарев О. С. Институциональная теория и экономическая политика: К новой теории передаточного механизма в макроэкономике. М.: ЗАО «Издательство «Экономика», 2007. Кн. I. 516 с.; Кн. II. 804 с.

4. Валуєвський О. Державна політика в Україні: методологія аналізу, стратегія, механізми впровадження: монографія. Київ: НІСД, 2001. 242 с.

5. Заклекта О. І., Шиманська О. П. Цілі, інструменти та обмеження економічної політики: теоретичні засади та сучасні реалії. *Вісник Тернопільського національного економічного університету*. 2015. № 1. С. 24–32.

6. Економічна політика: навч. посіб./О. О. Беляєв, А. С. Бєло, М. І. Діба та ін. Київ: КНЕУ, 2007. 288 с.

7. Тертичка В. Державна політика: аналіз та здійснення в Україні: монографія. Київ: Основи, 2002. 750 с.

8. Новакова О., Пашина Н. Аналіз державної політики: навч. посіб. Луганськ: Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2013. 216 с.

9. Говлет М., Рамеш М. Дослідження державної політики: цикли та підсистеми політики/пер. з англ. О. Рябова. Львів: Кальварія, 2004. 264 с.

10. Майстро С. В. Теоретико-методологічні засади реалізації державної економічної політики. *Теорія та практика державного управління*. 2013. Вип. 2 (41). С. 1–7.

11. Желюк Т., Ревун К. Ефективність економічної політики в умовах нестабільного середовища. *Вісник Тернопільського національного економічного університету*. 2014. № 1. С. 7–22.

12. Уманців Ю. М., Міняйло О. І., Косик В. І. Механізм економічної політики: навч. посіб. Івано-Франківськ: Місто НВ, 2010. 436 с.

13. Колесніченко І. М. Теоретичні засади нейтралізації провалів та відновлення ефективності інституту держави в Україні. *Бізнес Інформ*. 2015. № 4. С. 8–12.

14. Колесніченко І. М. Теорія ефективності держави: інституціональний аспект. *Проблеми економіки*. 2016. № 1. С. 229–234.

15. Эггертссон Т. Экономическое поведение и институты. М.: Дело, 2001. 408 с.

16. Пал Л. А. Аналіз державної політики/пер. з англ. І. Дзюби. Київ: Основи, 1999. 422 с.

17. Райзберг Б. А., Лозовский Л. Ш. Словарь современных экономических терминов. 4-е изд. М.: Айрис-пресс, 2008. 480 с.

18. Указ Президента України «Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020» № 5/2015 від 12.01.2015 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>

19. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. URL: http://rada.gov.ua/archive/2017/01?sort=DESC&page_count=5023

20. Институциональные проблемы эффективного государства: монография/под ред. В. В. Дементьева, Р. М. Нуреева. Донецк: ДонНТУ, 2011. 372 с.

REFERENCES

- Bieliiaiev, O. O. et al. *Ekonomichna polityka* [Economic policy]. Kyiv: KNEU, 2007.
- Chukhno, A. A., Yukhymenko, P. I., and Leonenko, P. M. *Suchasni ekonomichni teorii* [Modern economic theory]. Kyiv: Znannia, 2007.
- Eggertsson, T. *Ekonomicheskoye povedeniye i instituty* [Economic behavior and institutions]. Moscow: Delo, 2001.
- Hovlet, M., and Ramesh, M. *Doslidzhennia derzhavnoi polityky: tsykly ta pidsystemy polityky* [The study of public policy: cycles and policy subsystems]. Lviv: Kalvariia, 2004.
- Istoriia ekonomichnykh uchen* [History of economic thought]. Kyiv: Znannia, 2006.
- Institutsionalnyye problemy effektivnogo gosudarstva* [Institutional problems of the effective state]. Donetsk: DonNTU, 2011.
- Kolesnichenko, I. M. "Teoretychni zasady neitralizatsii provaliu ta vidnovlennia efektyvnosti instytutu derzhavy v Ukraini" [The theoretical basis of the neutralization of failures and to restore

the effectiveness of the Institute of law in Ukraine]. *Biznes Inform*, no. 4 (2015): 8-12.

Kolesnichenko, I. M. "Teoriia efektyvnosti derzhavy: instytutsionalnyi aspekt" [The theory of governance: the institutional dimension]. *Problemy ekonomiky*, no. 1 (2016): 229-234.

[Legal Act of Ukraine] (2015). <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>

Maistro, S. V. "Teoretyko-metodolohichni zasady realizatsii derzhavnoi ekonomichnoi polityky" [Theoretical-methodological bases of realization of state economic policy]. *Teoriia ta praktyka derzhavnoho upravlinnia*, no. 2 (41) (2013): 1-7.

Novakova, O., and Pashyna, N. *Analiz derzhavnoi polityky* [Public policy analysis]. Luhansk: Vyd-vo SNU im. V. Dalia, 2013.

Ofitsiyni veb-sait Verkhovnoi Rady Ukrainy. http://rada.gov.ua/archive/2017/01?sort=DESC&page_count=5023

Pal, L. A. *Analiz derzhavnoi polityky* [Public policy analysis]. Kyiv: Osnovy, 1999.

Rayzberg, B. A., and Lozovskiy, L. Sh. *Slovar sovremennykh ekonomicheskikh terminov* [Dictionary of modern economic terms]. Moscow: Ayris-press, 2008.

Sukharev, O. S. *Institutsionalnaya teoriya i ekonomicheskaya politika: K novoy teorii peredatochno mekhanizma v makroekon-*

omike [Institutional theory and economic policy: Towards a new theory of the transmission mechanism in macroeconomics]. Moscow: Ekonomika, 2007.

Tertychka, V. *Derzhavna polityka: analiz ta zdiisnennia v Ukraini* [Public policy: analysis and implementation in Ukraine]. Kyiv: Osnovy, 2002.

Umantsiv, Yu. M., Miniailo, O. I., and Kosyk, V. I. *Mekhanizm ekonomichnoi polityky* [The mechanism of economic policy]. Ivano-Frankivsk: Misto NV, 2010.

Valevskiy, O. *Derzhavna polityka v Ukraini: metodolohiia analizu, stratehiia, mekhanizmy vprovadzhenia* [The state policy in Ukraine: methodology, analysis, strategy, implementation mechanisms]. Kyiv: NISD, 2001.

Zheliuk, T., and Revun, K. "Efektyvnist ekonomichnoi polityky v umovakh nestabilnoho seredovyscha" [The effectiveness of economic policy in an unstable environment]. *Visnyk Ternopil'skoho natsionalnoho ekonomichnoho universytetu*, no. 1 (2014): 7-22.

Zakleka, O. I., and Shymanska, O. P. "Tsili, instrumenty ta obmezhenia ekonomichnoi polityky: teoretychni zasady ta suchasni realii" [Objectives, instruments and constraints of economic policy: a theoretical framework and modern realities]. *Visnyk Ternopil'skoho natsionalnoho ekonomichnoho universytetu*, no. 1 (2015): 24-32.